

ВІДГУК

офіційної опонентки, докторки педагогічних наук, професорки, професорки кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ВАСЮТІНОЇ Тетяни Миколаївни про дисертаційну роботу
ШИНКАРУК Олександри **Василівни**
«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СТУДЕНТІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ», представлене на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Об'єктивна необхідність проведення дослідження Шинкарук О.В. не викликає сумніву, оскільки трансформація вітчизняної системи вищої освіти, що розгортається в координатах глобалізаційних євроінтеграційних процесів, інтенсивної цифровізації та безпрецедентних викликів воєнного стану, зумовлює гостру потребу у модернізації стратегічних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери (педагогів, психологів, соціальних працівників, соціологів). У цьому контексті імперативом забезпечення якості вищої освіти постає утвердження академічної доброчесності як фундаментальної ціннісно-орієнтаційної платформи освітнього середовища. Реалізація принципів чесності, прозорості, взаємоповаги та дотримання авторських прав набуває особливого соціокультурного та деонтологічного значення у процесі становлення фахівців професій «людина-людина». Адже сфера їхньої майбутньої практичної діяльності безпосередньо детермінована етичними стандартами взаємодії, що вимагає високого рівня сформованості суспільної довіри до інституту соціономії в цілому. Саме відсутність цілісних методичних систем, що корелюють із кількісними показниками ефективності, робить цю тему критично важливою для сучасної педагогічної науки. Відтак, здобувачкою запропоновано теоретико-методичні та організаційно-практичні засади формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти соціономічних спеціальностей.

Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану наукових досліджень Національного університету біоресурсів і природокористування України «Підготовка та реалізація перекладацьких проєктів у закладах вищої освіти» (державний реєстраційний номер 0118U004694). Тему роботи затверджено вченою радою Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 4 від 25 жовтня 2023 р.) та уточнено (протокол № 4 від 22 жовтня 2025 р.).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Вивчення значної кількості наукових праць, присвячених проблемі дослідження, дали змогу Шинкарук О.В.:

– **уперше:** *обґрунтувати* авторську концепцію формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, що охоплює теоретико-педагогічний, базисно-методологічний, процесуально-технологічний концепти; *розробити, змоделювати та експериментально перевірити* ефективність педагогічної системи формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, яка базується на цілеспрямованій, системній і поетапній організації освітнього процесу та реалізується через інтеграцію ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного і рефлексивно-оцінного компонентів з урахуванням специфіки професійної взаємодії типу «людина – людина»; *визначити й теоретично обґрунтувати* педагогічні умови формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей (спрямування змісту освітнього процесу на формування академічної доброчесності, як основи професійної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей; проведення моніторингу сформованості академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей на основі створення інституту позаштатних інспекторів з доброчесності як механізму консультативного супроводу та популяризації культури академічної доброчесності; створення ціннісного освітнього середовища для формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей; розвиток культури академічної доброчесності учасників освітнього процесу через самопізнання та самовдосконалення);

– **удосконалити:** діагностичний інструментарій сформованості академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей шляхом уточнення критеріїв, розширення системи показників і розроблення рівневої шкали оцінювання, що забезпечує більш об'єктивне та комплексне вимірювання досліджуваної якості; *запропонувати* дефініцію поняття «академічна доброчесність студентів соціономічних спеціальностей», витлумаченого як інтегративного особистісного утворення, що поєднує систему мотивів, знань, цінностей, норм і моделей поведінки, спрямованих на забезпечення чесної, відповідальної та етично виваженої освітньо-наукової діяльності з урахуванням соціальної відповідальності професій типу «людина – людина»;

– окреслити напрями **подальшого розвитку й конкретизації:** теоретичних положень щодо змістового наповнення ключових понять дослідження; методології формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей, що інтегрує етичний, інструментальний та нормативно-правовий підходи і забезпечує системний розвиток професійно значущих цінностей, норм і поведінкових практик; тенденцій формування академічної доброчесності студентів на індивідуальному, інституційному, системному та колегіальному рівнях.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Експертний аналіз дисертаційного дослідження Шинкарук О.В. свідчить про високий рівень обґрунтованості та репрезентативності його результатів, що забезпечується системним і комплексним підходом авторки до розв'язання окресленої наукової проблеми. Праця має характер цілісного, логічно завершеного наукового пошуку.

Надійним теоретико-методологічним підґрунтям сформульованих у роботі положень слугує ретельне опрацювання розлогої джерельної бази, яка охоплює 617 найменувань фундаментальних та сучасних праць. Вагомим свідченням глибини теоретичного аналізу та інтеграції дослідження у світовий науковий простір є залучення значного масиву іншомовних публікацій (230 джерел), а також ґрунтовний аналіз актуального нормативно-правового забезпечення галузі.

Достовірність авторських положень, висновків та наукових новацій підтверджується коректним застосуванням комплексу методів дослідження та ретельною статистичною верифікацією отриманих емпіричних даних, що нівелює суб'єктивізм в інтерпретації результатів. Сформульовані здобувачкою практичні рекомендації відзначаються прагматичною цінністю, оскільки безпосередньо спрямовані на системну роботу з формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей в умовах сучасних інноваційних трансформацій вищої школи.

Основні положення і результати дисертації впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти України: Національний університет біоресурсів і природокористування України (акт № 1227-19-1/2026 від 09.01.2026 р.), Університет Григорія Сковороди в Переяславі (довідка № 1776 від 10.12.2025 р.), Чорноморський національний університет імені Петра Могили (довідка № 02-05/18 від 29.01.2026 р.), Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/56 від 19.01.2026 р.), Чернівецький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету (довідка № 17/01-01 від 19.01.2026 р.), Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права» (довідка № 12 від 14.01.2026 р.).

Запропоновані експериментальні матеріали та одержані результати дослідження пройшли належну апробацію і підтверджуються участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня (міжнародних, всеукраїнських); неодноразово обговорювалися й дістали позитивну оцінку на обговорювалися на наукових семінарах та засіданнях кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України упродовж 2023-2025 рр.

Аналіз змісту та основних положень дисертаційної роботи дає підстави констатувати повне досягнення визначеної мети та верифікацію всіх завдань наукового пошуку. Кінцеві висновки дисертантки характеризуються

повнотою, суворою логічною послідовністю викладу, безперечною науковою аргументованістю та високим ступенем вірогідності.

4. Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Здобувачкою розроблено й упроваджено в освітній процес навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та основи академічного письма» (https://nubip.edu.ua/sites/default/files/rich_text_files/robp2025.pdf); спеціальних курсів «Етичні засади академічної та професійної діяльності майбутніх фахівців соціономічної сфери», «Нормативно-етичні основи академічної доброчесності»; мотиваційних мінілекторіїв для науково-педагогічних працівників «Академічна доброчесність як професійна цінність викладача закладу вищої освіти», «Мотиваційні засади формування культури академічної доброчесності у викладацькій діяльності»; методичних семінарів «Методичні підходи до забезпечення академічної доброчесності у ЗВО», «Інтеграція принципів академічної доброчесності в освітні програми»; тренінгу з попередження академічного плагіату «Академічна доброчесність: від теорії до практики»; вебінару «Три виміри доброчесності в житті та кар'єрі», а також в удосконаленні освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю І 10 «Соціальна робота та консультування»; упровадженні тематики щодо формування академічної доброчесності у програму роботи семінарів для наставників академічних груп та «Школи педагогічної майстерності»; створенні рубрики «Академічна доброчесність» на вебресурсі Національного університету біоресурсів і природокористування України (<https://nubip.edu.ua/akademichna-dobrochesnist-16>).

Науково-методичний інструментарій, репрезентований у дослідженні, може слугувати надійною основою для модернізації змісту вищої освіти шляхом оновлення чинних освітньо-професійних програм та диверсифікації каталогів вибіркових дисциплін. Крім того, авторські висновки та розробки мають вагомe значення для розширення дидактичного арсеналу вищої школи: вони можуть стати базою для створення підручників нового покоління, навчальних посібників, профільних навчально-методичних комплексів та авторських дистанційних курсів. Окремо слід відзначити цінність результатів дослідження для підвищення ефективності безпосередньої професійної діяльності науково-педагогічних працівників у контексті впровадження інноваційних методик навчання.

5. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Оцінюючи прикладну спроможність роботи, констатуємо, що сформульовані висновки та матеріали формульованого експерименту мають високий потенціал для впровадження. Комплекс апробованих авторкою методик рекомендується до безпосереднього використання викладачами закладів вищої освіти з метою модернізації змісту підготовки студентів соціономічних спеціальностей, розвитку їхнього творчого потенціалу,

критичного мислення, рефлексивних умінь та глибокого усвідомлення деонтологічних норм професійної діяльності. Водночас репрезентовані у дисертації теоретичні узагальнення, емпіричні дані та результати статистичного аналізу можуть слугувати вагомим інформаційно-методологічним підґрунтям для подальших теоретичних розвідок у царині педагогічної етики, теорії вищої освіти та професійної підготовки майбутніх фахівців. Погоджуємося, що результати дослідження можна екстраполювати на систему післядипломної педагогічної освіти, зокрема під час оновлення програм підвищення кваліфікації управлінських та науково-педагогічних кадрів з метою надання їм дієвих алгоритмів проектування академічно-добросесного освітнього простору ВНЗ.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертаційна робота Шинкарук О.В. складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (всього 617 найменувань, із них – 230 іноземними мовами) та 6 додатків. Загальний обсяг роботи 539 сторінок, із них 419 сторінок основного тексту. Робота містить 42 таблиці та 14 рисунків. Логіка викладу наукового пошуку цілком розкриває досягнення поставлених завдань. Зміст дисертації достатньою мірою висвітлює її ключові положення.

Зміст автореферату дисертаційного дослідження повністю релевантний чинним вимогам до робіт на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, втілюючи ключові й найбільш суттєві результати проведеного пошуку. Належне текстове наповнення анотацій (українською та англійською мовами) забезпечує точне уявлення про сутність дисертації та корелюється з її основними положеннями.

Аналіз вступу дисертації свідчить про високу якість методологічного проектування: тут ґрунтовно доведено актуальність і доцільність обраного наукового вектора, зафіксовано взаємозв'язок роботи з науковими програмами й планами. Авторці вдалося чітко детермінувати мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, обґрунтувати теоретико-методологічні засади й концептуальні основи розвідки. Репрезентована система методів, сформульована гіпотеза, визначена наукова новизна та практичне значення результатів повністю відповідають логіці наукового пошуку. У вступі також коректно відображено особисту участь здобувачки у спільних публікаціях, репрезентовано доказову базу апробації та реального впровадження напрацювань, наведено чіткі відомості щодо структури й кількісних параметрів обсягу дисертації.

У розділі 1 **«Формування академічної добросесності здобувачів вищої освіти як наукова проблема»** здобувачкою здійснено ретроспективний аналіз та дескриптивний зріз стану розробленості досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці, розкрито сутність

ключових понять наукової розвідки, а також визначено основні напрями інноваційних процесів у сучасній вищій освіті.

У процесі впорядкування понятійно-категоріального апарату, дисертанткою успішно реалізовано завдання щодо дефініції та витлумачення сутності ключових понять дослідження. Вона операціоналізує культуру академічної доброчесності студентів не просто як формальне виконання нормативних приписів, а як складноструктуровану ціннісно-орієнтаційну платформу особистості, що детермінує самостійність у навчальній діяльності, повагу до інтелектуальної власності та етику міжособистісної взаємодії.

Наукову виваженість роботи підтверджує здійснена авторкою класифікація детермінант, що зумовлюють академічні девіації. Поділ чинників порушення доброчесності на внутрішні (особистісні) та зовнішні (соціально-організаційні) дозволив глибше збагнути природу проблеми та закласти надійну базу для проєктування подальшого формульованого експерименту.

Слід відзначити високий рівень компаративного аналізу етичних принципів, визначених Радою Європи. Дисертантка не просто дублює міжнародні стандарти, а крізь призму деонтологічного підходу проєктує принципи прозорості, підзвітності та справедливості на специфіку підготовки майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей. Обґрунтовано та доведено, що для професій типу «людина-людина» зазначені принципи є професійно утворювальною основою, оскільки сфера їхньої майбутньої праці прямо залежить від кредиту суспільної довіри.

Вагомим складником розділу є аналіз нормативно-інституційного контексту, зокрема взаємодії національної та внутрішньої систем забезпечення якості вищої освіти. Авторка детально експлікує вимоги Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) в контексті акредитаційних процедур, що додає дослідженню особливої практико-орієнтованої актуальності.

Свідченням завершеності теоретичного блоку є узагальнення ключових викликів упровадження академічної доброчесності. Ми акцентуємо увагу на сформованості прогностичних умінь дослідниці, яка включила до цього переліку не лише класичні прояви недоброчесності, а й новітні загрози, зумовлені цифровізацією та стрімким поширенням технологій штучного інтелекту в освітньому процесі ЗВО.

Нам імponує логіка викладу матеріалу в другому розділі **«Методологічні засади формування академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти»**, де докторанткою схарактеризовано методологічні засади формування академічної доброчесності, з'ясовано її багатовимірну природу через взаємозв'язок етичних, нормативно-правових і педагогічних аспектів та обґрунтовано авторську концепцію формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей.

У фокусі особливої дослідницької уваги здобувачки – методологічні підходи як орієнтири досліджуваної проблеми (системний, діяльнісний, аксіологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований, середовищний,

деонтологічний), які забезпечують цілісне розуміння процесу формування академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти та визначають логіку побудови педагогічної концепції. Цілком погоджуємося з дисертанткою в тому, що лише через призму деонтологічного та аксіологічного підходів можливо інтерпретувати академічну доброчесність не як рестриктивний (обмежувальний) інструмент, а як інтегративну особистісно-професійну характеристику майбутнього фахівця соціономічної сфери.

Вважаємо цінним здійснений у роботі аналіз реалізації принципів доброчесності на індивідуальному, колективному та інституційному рівнях. Схвалюємо думку авторки про те, що цей процес позбавлений спонтанності й не може обмежуватися виключно декларативним проголошенням етичних маніфестів, оскільки вимагає системного, концептуально зумовленого педагогічного менеджменту.

Цінним у роботі є виокремлення та детальна експлікація трьох взаємопов'язаних напрямів функціонування академічної доброчесності: етичного, інструментального та нормативно-правового. Аналізуючи етичний складник, ми повністю поділяємо позицію розробниці, яка спирається на класичні традиції етики чеснот (Дж. Ролз, О. Гьофе, А. Макінтайр, Ю. Габермас). Завдяки цьому авторка переконує, що фундаментальним стимулом чесної поведінки має бути не страх перед інституційними санкціями, а усвідомлення академічної гідності як невід'ємного елемента професійної ідентичності. Розглядаючи інструментальний аспект, вважаємо доцільним і практично виправданим запропоноване поєднання раціонально-організаційної логіки (цифрові засоби контролю, стандартизовані регламенти) із принципами сучасної ціннісної освіти. Оцінюючи нормативно-правовий вектор, ми погоджуємося із висновком здобувачки про те, що ухвалення Закону України «Про академічну доброчесність» створило міцний імперативний базис, який, проте, потребує обов'язкової екстраполяції на рівень локального нормотворення ВНЗ та адаптації до викликів, пов'язаних із генеративним штучним інтелектом.

Авторська концепція формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей логічно завершує теоретичну частину дисертації і врахує унікальну специфіку професій типу «людина-людина». Оскільки майбутня діяльність соціологів, педагогів чи психологів безпосередньо занурена у міжособистісну комунікацію, формування нульової толерантності до етичних девіацій під час навчання в університеті постає базовою запорукою міцності суспільної довіри до цих інститутів у майбутньому.

Третій розділі «**Формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти у порівняльно-педагогічному дискурсі**» містить глибокий компаративний аналіз систем вищої освіти, що додає дисертаційній праці особливої вагомості у контексті євроінтеграційних процесів вітчизняної вищої школи.

Оцінюючи український досвід, вважаємо вкрай актуальним застереження авторки щодо новітніх ризиків, зумовлених тотальною цифровізацією та неконтрольованим використанням інструментів генеративного штучного інтелекту. Обґрунтований здобувачкою висновок про необхідність негайної розробки чітких методичних рекомендацій та стандартизованих процедур на загальнодержавному та інституційному рівнях є цілком правомірним.

Ми солідарні з позицією авторки, яка наголошує на ефективності британського досвіду, де акцент зміщено з карально-рестриктивних механізмів на превентивно-виховну та інформаційну роботу. Розвиток центрів академічного письма, плекання дослідницької етики та формування внутрішньої мотивації студентів – усе це, як справедливо зазначає дисертантка, виступає релевантним орієнтиром для модернізації української вищої школи.

Досліджуючи американську модель, поділяємо наукову позицію розробниці щодо високої ефективності «кодексів честі», до створення й моніторингу яких безпосередньо залучається студентське самоврядування. Погоджуємося із висновком здобувачки, що саме такий комплексний підхід, який органічно поєднує нормативну жорсткість дисциплінарних процедур із ціннісно-орієнтованим вихованням, забезпечує сталий розвиток академічної культури.

Оцінюючи європейський вектор дослідження, вважаємо науково обґрунтованим висновок авторки про багаторівневий характер забезпечення доброчесності в університетах Європейського Союзу. Залучення наднаціональних інституцій моніторингу якості освіти у поєднанні з внутрішньою саморегуляцією ЗВО створює, на думку дисертантки, стійкий простір колективної етики, що безпосередньо корелює з європейськими стандартами забезпечення якості вищої освіти.

Особливу наукову цінність розділу становить підсумковий порівняльний аналіз, де чітко диференційовано моделі досліджуваних країн (нормативна визначеність України, секторні стандарти Великої Британії, модульно-виховний підхід США та мережева координація ЄС). У цьому зв'язку ми повністю погоджуємося з дисертанткою, яка пропонує для України найбільш перспективну траєкторію: екстраполяцію європейських та американських превентивних практик на міцне вітчизняне нормативно-правове підґрунтя.

У розділі 4 **«Методичні засади формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей»** загалом ми погоджуємося із запропонованою авторкою чотирикомпонентною структурою педагогічної системи, яка логічно об'єднує концептуально-цільову, змістово-організаційну, процесуально-методичну та діагностично-результативну підсистеми. Вважаємо науково обґрунтованим те, що метою системи визначено формування досліджуваного феномену не як вузької навчальної навички, а як інтегрованої особистісно-професійної характеристики, що визначає здатність до етичної, відповідальної та академічно доброчесної

поведінки у навчальній і майбутній професійній діяльності і таким чином безпосередньо екстраполюється на майбутню професійну діяльність соціономів.

Досліджуючи змістово-організаційну підсистему, поділяємо наукову позицію дисертантки щодо виокремлення п'яти взаємопов'язаних компонентів: *понятійно-ціннісного* (формування у студентів розуміння сутності академічної доброчесності, її принципів і значення для особистісного та професійного розвитку), *нормативно-правового* (ознайомлення студентів із законодавчими та інституційними документами, що регламентують принципи академічної доброчесності), *когнітивного* (формування обізнаності щодо сутності академічної доброчесності, видів її порушень та їх наслідків, а також розвиток умінь ідентифікувати та уникати недоброчесної поведінки), *діяльнісного* (розвиток практичних навичок академічно доброчесної поведінки, зокрема академічного письма, дотримання правил цитування, самостійного виконання навчальних завдань, участі у наукових дослідженнях із дотриманням етичних вимог та створення портфоліо доброчесної діяльності) та *емоційно-вольового* (формування внутрішньої мотивації до доброчесної поведінки, здатності чинити опір проявам академічної недоброчесності та розвитку відповідального ставлення до власних дій).

Погоджуємося із визначеними й обґрунтованими оптимальними педагогічними умовами, що впливають на результативність формування досліджуваної якості у здобувачів вищої освіти: спрямування змісту освітнього процесу на формування академічної доброчесності як основи професійної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей; проведення моніторингу сформованості академічної доброчесності студентів на основі створення інституту позаштатних інспекторів з доброчесності як механізму консультативного супроводу та популяризації культури академічної доброчесності; створення ціннісного освітнього середовища для формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей; розвиток культури академічної доброчесності учасників освітнього процесу через самопізнання та самовдосконалення.

Аналізуючи процесуально-методичну підсистему, обґрунтованою вбачаємо наукову позицію авторки щодо широкого залучення інтерактивного інструментарію (кейс-методи, моделювання професійно-етичних ситуацій, тренінги). Вважаємо вагомим прикладним внеском здобувачки розроблення та реальне впровадження в освітній процес навчальних дисциплін («Академічна доброчесність та особи основи академічного письма», «Методологія та організація наукових досліджень»), тренінгу «Академічна доброчесність: від теорії до практики» та профільних вебінарів. Це свідчить про високий рівень готовності матеріалів дисертації до широкої реплікації у вищій школі.

Оцінюючи діагностично-результативну підсистему, вважаємо доцільним і науково коректним визначений авторкою комплекс критеріїв (*інформаційно-пізнавальний, особистісно-ціннісний, діяльнісно-практичний, креативно-рефлексивний*). Особливо цінним убачається включення креативно-рефлексивного критерію, який дозволяє виміряти здатність

майбутнього фахівця прогнозувати етичні наслідки власних рішень та готовність нести за них персональну відповідальність

Заслуговує схвалення реалізований авторкою алгоритм проведення дослідницько-пошукової роботи у п'ятому розділі **«Результати експериментальної роботи з формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей»**, де схарактеризовано програму, етапи й методику педагогічного експерименту; описано організацію, хід і результати констатувального й формувального етапів експерименту; узагальнено результати експериментальної роботи. Висновки до розділів і загальні висновки є логічними, аргументованими, відповідають поставленій меті та завданням дослідження і узагальнюють його результати.

Відзначаємо високу наукову культуру та ретельність здобувачки під час конструювання діагностичного інструментарію дослідження. Слушним вважаємо точний добір та адаптацію діагностувальних методик відповідно до визначених критеріїв формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей. Окремого схвалення заслуговує докладна алгоритмізація процедур їхнього моніторингу, шкалювання та математико-статистичного опрацювання. Надійність і вірогідність емпіричних даних не викликають сумнівів, оскільки вони надійно забезпечені методологічною вивіреністю концептуальних положень, тривалим (пролонгованим) характером дослідно-експериментальної роботи, оптимальним обсягом репрезентативної вибірки та залученням методів математичної статистики. Додатковим підтвердженням істинності висновків слугує виражена позитивна динаміка впровадження авторської системи в освітній процес та широка публічна апробація результатів на наукових форумах різного рівня.

Переконливі результати формувального експерименту статистично та емпірично підтверджують правомірність розробленої системи та визначених педагогічних умов, спрямованих на формування академічної доброчесності у студентів соціономічних спеціальностей. Це дає всі підстави стверджувати, що завдання дослідження виконано, а його гіпотезу повністю підтверджено. Робота відзначається внутрішньою логікою викладу та високою науковою культурою, а принципові зауваження до її структури та концептуальних засад відсутні.

Таким чином, представлений зміст дисертаційної роботи засвідчує ґрунтовність наукового аналізу, самостійність дослідницької позиції та системний тип мислення здобувачки. Завдяки коректному та творчому поєднанню методологічного інструментарію авторкою успішно реалізовано дослідницьку траєкторію й розв'язано комплекс теоретико-прикладних завдань. Вдало підібрані додатки, табличні дані та рисунки забезпечують високу наочність і підтверджують цілісність наукової праці Шинкарук О.В.

7. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Під час аналізу дисертаційної праці Шинкарук О.В. не було виявлено порушень академічної доброчесності, текст роботи є оригінальним. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на

відповідне джерело. Зміст і текст дисертації відповідає вимогам щодо її оформлення. Аналіз публікацій дисертантки засвідчив їх відповідність вимогам до оприлюднення результатів дослідження. Таким чином, у роботі дотримано етичні принципи і правила, визначені в Законах України «Про освіту», «Про академічну доброчесність».

8. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

За результатами дослідження авторкою опубліковано 49 наукових і навчально-методичних праць (із них – 38 одноосібних): 1 монографія у співавторстві в закордонному виданні; 22 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 6 статей у періодичних виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Web of Science і Scopus; 19 публікацій, що засвідчує апробацію матеріалів дисертації на науково-практичних конференціях; 1 праця, що додатково відображає результати науково-педагогічного дослідження.

9. Зауваження та рекомендації щодо оформлення та змісту дисертації.

Загалом надаючи позитивну оцінку дисертаційній праці Шинкарук Олександри Василівни, зацентруємо увагу на низці дискусійних положень, а також висловимо окремі побажання:

1. У роботі достатньо ґрунтовно проаналізовано понятійно-категорійний апарат дослідження, проте дискусійним залишається питання щодо розмежування понять «академічна доброчесність», «академічна культура» та «культура академічної доброчесності», які в окремих фрагментах дослідження розглядаються як взаємопов'язані характеристики освітнього середовища.

2. У дисертаційній роботі одним із основних методологічних підходів визначено середовищний підхід, але основна увага в роботі акцентована на студентах, при цьому роль викладача висвітлена побіжно.

3. У дисертації значну увагу приділено ціннісно-мотиваційному компоненту академічної доброчесності, водночас потребує додаткового обґрунтування вплив соціально-психологічних чинників студентського середовища на формування доброчесної поведінки.

4. На сторінці 369 рукопису дисертації подано модель педагогічної системи формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей. У процесуально-методичній підсистемі відображено лише окремі методи формування академічної доброчесності, хоча у параграфі 4.3 наведено значно ширший їх діапазон.

5. На нашу думку, окремого розгляду потребує проблема формування академічної доброчесності в умовах дистанційного та змішаного навчання, яка лише частково відображена у змісті дослідження.

Проте ці зауваження й побажання мають рекомендаційний характер і не зменшують теоретичної й практичної значущості проведеного дисертанткою наукового пошуку. Загалом констатуємо, що в проведеному дослідженні визначеної мети досягнуто, визначені завдання виконано.

10. Висновок. Аналіз дисертаційної роботи, анотацій та опублікованих наукових праць дає підстави для висновку, що дослідження **Шинкарук Олександри Василівни** на тему «**Теоретико-методичні засади формування академічної доброчесності студентів соціономічних спеціальностей**» є самостійним, завершеним, яке має наукову новизну, суттєве теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що за актуальністю, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю положень і висновків, науковою та практичною цінністю одержаних результатів дисертація відповідає вимогам спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.), а також вимогам пунктів 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р. (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р., № 928 від 30.07.2025 р.), а її авторка, Шинкарук Олександра Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційна опонентка:

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри початкової освіти
та інноваційної педагогіки
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

